Відокремлений структурний підрозділ
«Березівське вище професійне училище
Національного університету «Одеська політехніка»
Циклова комісія **з спеціальних технологічних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виробничої роботи
_____Лариса ЯНЧЕНКО
30.08.2024 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЕТНОКУЛЬТУРА В ШВЕЙНОМУ ВИРОБНИЦТВІ:

ВІД ТРАДИЦІЇ ДО СУЧАСНОСТІ.ВК-3.

Напрям підготовки ***18 «Виробництво та технології»***

Освітньо - професійна програма **Технології легкої промисловості**
Спеціальність ***182«Технології легкої промисловості»***
Відділення ***«Швейне виробництво»***

2024

Робоча навчальна програма дисципліни ***"Етнокультура в швейному виробництві: від традиції до сучасності "***

для здобувачів освіти за напрямом підготовки

18 Виробництво та технології

Освітньо- професійна програма **Технології легкої промисловості**

Спеціальність **182 Технології легкої промисловості**

30.08.2024р.

Розробники програми:
ПРОКОПЧУК Віра – голова циклової комісії,
викладач вищої категорії, майстер виробничого навчання,
ЦАЛЕЙ Павло – викладач, старший майстер,

ДУКА Оксана – викладач другої категорії, майстер виробничого навчання

Робоча навчальна програма дисципліни "***"Етнокультура в швейному виробництві: від традиції до сучасності "***

розглянута на засіданні циклової комісії **спеціальних технологічних дисциплін** та рекомендована до використання.
Протокол № 1 від 30.08.2024 року

Голова циклової комісії _____ **Віра ПРОКОПЧУК**
(підпис)

1.Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="5">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td colspan="5">Денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="2">Галузь знань / напрям підготовки -18«Виробництво та технології»</td><td colspan="5">Нормативна</td></tr>
<tr><td colspan="5">Рік підготовки: 2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Загальна кількість годин - 90</td><td rowspan="3">Спеціальність: 182 «Технології легкої промисловості»,</td><td colspan="5">Семестр-3,4-й</td></tr>
<tr><td>Сем.</td><td>усього</td><td>лекц.</td><td>прак</td><td>сам</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>16</td><td>14</td><td>2</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Модулів – 3</td><td rowspan="3">Освітньо-кваліфікаційний рівень: фаховий молодший бакалавр Освітня кваліфікація: фаховий молодший бакалавр з технологій легкої промисловості</td><td>4-й</td><td>33</td><td>31</td><td>2</td><td>21</td></tr>
<tr><td>Навантаження годин для денної форми навчання: аудиторних - 49год.;для самостійної роботи здобувача освіти – 41година</td><td>усього</td><td>49</td><td>45</td><td>4</td><td>41</td></tr>
<tr><td colspan="5">Вид контролю: контрольне тестування, залік</td></tr>
</table>

2.Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна « Етнокультура в швейному виробництві: від традиції до сучасності » є складовою професійної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю **182 «Технології легкої промисловості»** і спрямована на формування етичної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування та виробництва.

Курс присвячений дослідженню української (та світової) народної спадщини як джерела натхнення для сучасного дизайну одягу. Студенти вивчатимуть еволюцію крою, орнаментики та технологій обробки традиційного вбрання, а також опанують методику їх переосмислення та інтеграції в сучасні колекції у стилі «етно-ф'южн», «фольк» та «sustainable fashion». Вивчення етнокультури в контексті швейного виробництва дозволяє не лише зберегти національний код, а й створювати унікальні, конкурентоспроможні вироби на сучасному ринку моди.

3.Мета вивчення дисципліни

Мета: формування системи знань про етнокультурні традиції в одязі та розвиток практичних навичок проектування сучасних виробів, що базуються на автентичних технологіях, крої та декорі, формування в майбутніх спеціалістів базових знань з основ етнокультури швейних виробів та вміти застосовувати їх в практичній діяльності.

Основними завданнями курсу є*:*

- Дослідити історію та регіональні особливості народного костюма (матеріали, крій, символіка).
- Вивчити традиційні техніки декорування (вишивка, мереживо, аплікація, збирання).
- Навчитися трансформувати складний народний крій у сучасні конструктивні рішення.
- Розробити концепцію та виготовити модель одягу, що поєднує етнічні елементи з актуальними трендами.

Здобувачі освіти повинні знати:

- Регіональну специфіку: відмінності в костюмах Полісся, Поділля, Гуцульщини, Слобожанщини тощо.
- Символіку орнаменту: значення геометричних, рослинних та зооморфних мотивів.
- Матеріалознавство: властивості традиційних тканин (льон, коноплі, вовна) та їх поєднання з сучасними полотнами.
- Етно-дизайн: принципи стилізації та комбінування фольклорних елементів у сучасному гардеробі.
- Конструктивні особливості: типи крою (сорочки «з уставками», безплічний крій тощо).

Здобувачі освіти повинні вміти:

- Аналізувати першоджерела (артефакти, музейні експонати) для створення нових ескізів.
- Виконувати ручні та машинні шви, що імітують або відтворюють автентичні техніки.
- Моделювати одяг на основі традиційних геометричних конструкцій.
- Стилізувати етнічні елементи під запити сучасного споживача (наприклад, вишивка або традиційний крій спідниці-плахти в сучасному виконанні).
- Працювати з кольоровою гамою, притаманною конкретному етносу, адаптуючи її до сезонних палітр .

Сьогодні світ цінує автентичність. Дизайнер, який вміє грамотно вплести традицію в сучасний контекст, створює не просто одяг, а продукт із

«історією» та високою доданою вартістю. Вміння грамотно інтегрувати національний код у модний продукт робить фахівця затребуваним як на вітчизняному ринку, так і на міжнародних подіумах.

Компетентності, які отримують здобувачі освіти під час вивчення навчальної дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен відповідно до Стандарту з підготовки фахових молодших бакалаврів, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України № 292 від 05.04.2022 р. за спеціальністю 182 *Технології легкої промисловості* та відповідно до затвердженого Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюються підготовка здобувачів вищої та фахової перед вищої освіти №292 від 05.04.2022 року основними завданнями вивчення навчального циклу предмета "_"

Компетентності, які отримують здобувачі освіти під час вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетент-ність (ІК)	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в галузі легкої промисловості або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК3.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК4.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК6.Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
Спеціальні компетент-ності(СК)	СК1. Здатність використовувати набуті знання для вирішення професійних задач. СК2. Здатність використовувати професійно - профільовані знання й практичні навички з конструювання, технології, матеріалознавства , обладнання , стандартизації , проектування для розробки нормативно - технічної документації на вироби легкої промисловості. СК3.Здатність брати участь у розробці нових технологічних процесів з виробництва продукції , виробів легкої промисловості СК4.Здатність організовувати заходи, спрямовані на покращення результатів власної діяльності і роботи інших. СК5.Здатність визначати оптимальні технології виготовлення продукції, виробів легкої промисловості. СК6. Здатність впроваджувати інноваційні технології і передовий галузевий досвід. СК 7. Здатність вирішувати спеціалізовані виробничі задачі у професійній діяльності, обґрунтовуючи запропоновані

	рішення. СК8.Здатність застосовувати професійно - профільовані знання в практичному використанні інформаційно - комп'ютерних та цифрових технологій. СК9.Здатність здійснювати раціональний підбір матеріалів та комплектуючих для виготовлення продукції, виробів з урахуванням сучасних технологій та розвитку моди. СК10. Здатність організовувати контроль якості виготовлення продукції, виробів у процесі виробництва . СК11.Здатність застосовувати термінологію згідно з нормативною документацією в професійній діяльності українською мовою.
Результати навчання (РН)	РН1.Володіти професійною термінологією та логічно викладати думки фаховою державною мовою , як усно, так і письмово. РН2. Дотримуватись затверджених інструкцій з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності. РН3. Володіти навичками професійної діяльності, що забезпечують кваліфіковану участь у вирішенні виробничих питань, на всіх етапах проєктування виробів легкої промисловості. РН4. Встановлювати промислові і споживчі вимоги до виробу, що проєктується, згідно технічного завдання, маркетингових досліджень, технічних та організаційних характеристик підприємства. РН5. Розробляти технічну документацію на етапах проєктування виробів легкої промисловості, в тому числі за допомогою систем автоматизованого проєктування. РН6. Визначати вихідні дані для здійснення професійної діяльності згідно з вимогами стандартів та нормативної документації. РН8. Знаходити вирішення спеціалізованих задач, які пов'язані з проєктуванням, конструюванням та технологією виготовлення виробів легкої промисловості. РН9. Застосовувати сучасні інформаційно-комп'ютерні та цифрові технології в професійній діяльності. РН10. Визначати методи обробки та раціональну технологію виготовлення виробів легкої промисловості відповідно до їх конструкції, галузевих стандартів, існуючої на підприємстві уніфікації та з використанням сучасного обладнання. РН12 . Оцінювати якість матеріалів та продукції/виробів легкої промисловості з застосуванням сучасних засобів вимірювання та використанням нормативної документації. РН14. Здійснювати контроль за дотриманням безпечних умов праці на кожному робочому місці та за своєчасним оновленням інструкційного матеріалу на основі існуючих умов виробництва

	з урахуванням вимог охорони праці, виробничої санітарії та протипожежних заходів. РН15. Виконувати візуалізацію виробів легкої промисловості в технічній подачі. РН16. Виконувати усі види робіт технологічного процесу з врахуванням асортиментних виробів та властивостей матеріалів. РН 18. Самостійно ставити цілі, організовувати робочий час та простір, дотримуватися строків виконання завдань.

3.Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Розвиток українського етностилю: від традиції до сучасності.
Тема1. Історія виникнення українського національного костюму.
Тема2.Українське етно в сучасних національних костюмах.
Змістовий модуль 2.Основи проектування і виготовлення виробів з українськими автентичними мотивами.
Тема1. Основи художнього проектування національного костюму.
Тема2. Колір і його поєднання в національному одязі .
Тема 3.Виготовлення виробів з українськими автентичними мотивами.
Змістовий модуль 3.Дизайн жіночого одягу в українському етностилі .
Тема 1.Створення елементів одягу в стилі українського етнокостюму.
Тема 2. Види оздоблень для українського етнокостюму.

Теми лекцій та практичних занять
Змістовний модуль 1. Основи етнодизайну, розвиток українського етностилю: від традиції до сучасності.
Етнодизайн як засіб самоідентифікації у світі моди. Поняття коду нації.
Український костюм: регіональні особливості конструкцій.
Змістовний модуль 2. Технології та конструкції: від минулого до майбутнього.
Трансформація традиційних вузлів обробки в сучасних швейних виробах.
Технології оздоблення: мережки, збирання та об'ємний декор.
Створення елементів одягу в стилі українського етнокостюму.
Змістовний модуль 3. Проєктування та стилізація в етностилі.
Проєктування виробів в етностилі.

Види оздоблень для українського етнокостюму.
Практична робота
Практична робота. Модуль2. Тема 1. Трансформація традиційних вузлів обробки в сучасних швейних виробах.
Практична робота. Модуль2. Тема 2. Технології оздоблення: мережки, збирання та об'ємний декор.
Практична робота. Модуль2. Тема 3. Створення елементів одягу в стилі українського етнокостюму.
Практична робота. Модуль3. Тема 2. Види оздоблень для українського етнокостюму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	№ уроку	Кількість годин			
		у тому числі			
		усього	лек	прак	сам
2курс 3семестр					
Модуль 1. Змістовий модуль 1. Розвиток українського етностилю: від традиції до сучасності.					
Тема1. Історія виникнення українського національного костюму.		**4**	**4**		**4**
Український національний одяг: від історії до сучасності.	1		1		1
Національний одяг українців: історія, традиції, символіка.	2		1		1
Сучасні тенденції моди в українському етностилі.	3		1		1
Етнічна та регіональна символіка костюма.	4		1		1
Тема 2. Українське етно в сучасних національних костюмах.		**5**	**5**		**5**

Різновиди одягу, особливості крою, форми і оздоблення в сучасних національних костюмах.	5		1		1
Художні закономірності і прийоми композиції в створенні національних костюмів.	6		1		1
Симетрія та асиметрія, рівновага, головне та другорядне в композиції національного костюму.	7		1		1
Форма одягу та залежність форми національного одягу від пластичних властивостей матеріалів.	8		1		1
Пропорції та співвідношення в національному костюмі.	9		1		1
Всього за модуль 1		**9**	**9**		**9**
<u>Змістовий модуль</u> 2.Основи проєктування і виготовлення виробів з українськими автентичними мотивами.					
Тема1. Основи художнього проектування національного костюму.		**6**	**4**	**2**	**10**
Моделювання та художнє оформлення національного костюму. Стиль і мода.	10		1		1
Процес створення моделей, виникнення задуму ідеї моделі та фіксування її в ескізі національного одягу.	11		1		2
Моделювання та проектування національного повсякденного одягу та його різновиди.	12		1		1
Моделювання та проектування національного святкового одягу та його різновиди.	13		1		2
Проектування складок, підрізів та їх види.	14			1	2
Художні прийоми формоутворення в моделюванні національного одягу.	15			1	2
Тема2. Колір і його поєднання в національному одязі .		**1**	**1**		**1**
Колір в національному одязі та його гармонійне поєднання.	16		1		1
Усього за 3-й семестр		**16**	**14**	**2**	**20**
2 курс 4 семестр (продовження)		***5***	***5***		***5***
Допоміжні кольори, теплі і холодні та їх властивості.	17		1		1

Гармонійне поєднання кольорів в орнаментальних оздобленнях національних костюмів.	18		1		1
Значення орнаменту та кольору у вишивці.	19		1		1
Кольоровий підбір і гармонія поєднання у вишивці вишивальними нитками.	20		1		1
Кольоровий підбір і гармонія поєднання у вишивці бісером.	21		1		1
Тема 3.Виготовлення виробів з українськими автентичними мотивами.		**12**	**10**	**2**	**5**
Різновиди матеріалів для виготовлення та оздоблення виробів народного костюму..	22		1		
Класифікація народного одягу.	23		1		1
Технічне моделювання. Прийоми та способи моделювання національних костюмів.	24			1	1
Техніка переміщення нагрудної виточки. Прийоми й техніки розміщення та нанесення декору .	25			1	1
Характерні способи крою та конструкції убрання.	26		1		
Особливості крою рукавів в народному костюмі та їх різновиди.	27		1		
Натільний і поясний одяг народного костюму та його різновиди.	28		1		1
Особливості крою натільного і поясного одягу народного костюму.	29		1		
Плечовий та верхній одяг костюма та його різновиди.	30		1		1
Особливості крою плечових виробів народного костюму.	31		1		
Особливості крою верхнього народного костюму.	32		1		
Особливості крою декоративних елементів крою для оздоблення народних костюмів.	33		1		
Всього за модуль 2		**17**	**15**	**2**	**17**
<u>Змістовий модуль</u> 3. Дизайн жіночого одягу в українському етностилі .		**16**	**16**		**11**

Тема 1.Створення елементів одягу в стилі українського етнокостюму.		**6**	**6**		**5**
Український костюм – віддзеркалення душі української нації.	34		1		1
Вишиванка як символ, код та ідентифікація українського народу.	35		1		1
Класифікація елементів традиційного вбрання народного костюму українців.	36		1		1
Головні убори та прикраси, як доповнення до костюму.	37		1		1
Плахти, пояса та їх оздоблення – елементи народного костюму.	38		1		1
Знімні коміри, манжети та їх оздоблення в національних костюмах.	39		1		
Тема 2.Види оздоблень для українського етнокостюму.		**10**	**10**		**6**
Орнаменти та регіональна приналежність техніки вишивання народних костюмів.	40		1		
Орнамент та колористика прикрашання костюму.	41		1		1
Характерні риси та різновиди оздоблення в народних українських костюмах.	42		1		1
Оздоблення народного костюму вишивкою «гладь».	43		1		1
Оздоблення народного костюму вишивкою «хрестик».	44		1		
Оздоблення народного костюму машинною вишивкою .	45		1		
Оздоблення народного костюму вишивкою бісером.	46		1		
Оздоблення народного костюму буфами.	47		1		1
Оздоблення народного костюму защипами, зборками та складками.	48		1		1
Національні мотиви українського костюму та вишивки в сучасному одязі.	49		1		1
Разом за змістовим модулем 3		**16**	**16**	**2**	**11**
Усього за 4 курс		**33**	**31**	**2**	**21**
Разом годин за 2 курс , 3-4 семестр	**49**	**49**	**45**	**4**	**41**

5.Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	К-сть год
1	**Модуль1.** Тема 1.Історія виникнення українського національного костюму.	4
2	Тема 2. Українське етно в сучасних національних костюмах.	5
3	**Модуль 2.** Тема1. Основи художнього проектування національного костюму.	4
4	Тема2. Колір і його поєднання в національному одязі .	6
5	Тема 3.Виготовлення виробів з українськими автентичними мотивами.	10
6	**Модуль 3.** Тема 1.Створення елементів одягу в стилі українського етнокостюму.	6
7	Тема 2.Види оздоблень для українського етнокостюму.	10
	Разом годин	**45**

6.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год
1	Модуль2. Тема1. Тема1. Основи художнього проектування національного костюму.	2
2	Тема 3.Виготовлення виробів з українськими автентичними мотивами.	2
	Разом годин	**4**

7.Теми самостійних робіт

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	**Модуль1.** Тема 1.Історія виникнення українського національного костюму.	4
2	Тема 2. Українське етно в сучасних національних костюмах.	5
3	**Модуль 2.** Тема1. Основи художнього проектування національного костюму.	10
4	Тема2. Колір і його поєднання в національному одязі .	6
5	Тема 3.Виготовлення виробів з українськими автентичними мотивами.	5
6	**Модуль 3.** Тема 1.Створення елементів одягу в стилі українського етнокостюму.	5
7	Тема 2.Види оздоблень для українського етнокостюму.	6
	Разом годин	***41***

8. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні, репродуктивні і проблемно-пошукові, пояснювально - ілюстративні.

9. Методи контролю

Поточний і проміжний контроль проводиться в кінці кожного поточного заняття або на початку наступного шляхом усного опитування, тестового діагностування, картки- завдання, перевірка виконаних практичних та самостійних робіт. Залік з предмету у 4 семестрі наприкінці терміну навчання.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою/ Nationalgrade	Шкала ЄКТС/ECTS grade	100-marks grade		Внутрішня шкала/Internalgradeofestimation
		Мінімальний бал/Minimum marks	Максимальний бал/ Maximummarks	
Диференційована шкала/Differentiatedgrade				
Відмінно/Excellent	A	97	100	12

		93	96	11
		90	92	10
Добре/Good	B	78	89	9
		71	77	8
Добре/Good	C	65	70	7
Задовільно/Satisfactory	D	58	64	6
		54	57	5
Задовільно/Satisfactory	E	50	53	4
		35	49	3
Незадовільно/Fail	Fx	18	34	2
Незадовільно/Fail	F	0	17	1
Не диференційована шкала/Undifferentiatedgrade				
Зараховано/Passed		50	100	Зараховано
Не зараховано/Fail		0	49	Не зараховано

11.Методичне забезпечення

1. Державний стандарт з підготовки фахових молодших бакалаврів, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України № 292 від 05.04.2022 р. за спеціальністю ***182 Технології легкої промисловості***
2. Освітня програма «Технологія виготовлення виробів»;
3. Робоча навчальна програма дисципліни;
4. Плани занять;
5. Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо;
6. Навчальний матеріал Конспект лекцій з дисципліни.
7. Завдання-тести для заліків;
8. Інструктивно-методичні матеріали до практично-лабораторних занять;
9. Тестові контрольні завдання до практичних занять;
10. Методичні рекомендації та розробки викладача;
11. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу здобувачів освіти;
12. Інші матеріали.

Навчально-методичне забезпечення дисципліни базується на основі освітньо-професійних програм, освітньо-кваліфікаційних характеристик, навчальних планів.

Згідно навчальних планів також розроблені програми практик, тематика дипломних робіт та методичні вказівки до їх виконання.

12. Рекомендована література

1. Базова

1. Поліщук О.І. Дизайн одягу промислового виробництва. К.:КНУТД, 2001.
2. Сушан А. Т., Поліщук О.І., Трунова О.Л. Конструктивне моделювання деталей одягу. КНУТД. 2003.
3. Борецька Є.Я., Борецький М.М., Пухальська А.П. Моделі одягу. Львів:"Світ",2000.
4.Радкевич В.О. Моделювання одягу.Київ"Вікторія",2000.
5. Головенко Т.М. Історія костюму: культурна спадщина народів світу: навчальний посібник / Т.М. Головенко, О.П. Козарь, Ю.С. Бондарчук, О.В. Шовкомуд. – Луцьк: ЛНТУ; Мукачево: МДУ, 2023.
6. Славінська А.Л. Проектування та конструктивне моделювання різновидів крою базових конструкцій одягу: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2016.
7.Троян О.М., Краснюк Л. В. Спецкомпозиція виробів. Лабораторний практикум для студентів напряму підготовки – Технологія виробів легкої промисловості – Хмельницький: ХНУ, 2018.
8. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис.— Х.: Фоліо, 2004.
9.Ніколаєва Т. Історія українського костюма. — К.: Либідь, 1996.
10. Білан М. С., Стельмащук Г. Г. Український стрій. — Л.: Фенікс, 2000.
11. Бердник Т. О., Неклюдова Т. П. Дизайн костюма. — Р., 2000 .
12. Тканко З. О., Коровицький О. О. Моделювання костюма в Україні XX століття. — Львів: Брати Сиротинські., 2000.
13.Історія моди. Ілюстрована енциклопедія з давнини до сьогодення. Харків: Фактор, 2014.
14. Стамеров К.К. Нариси з історії костюмів. Київ: Мистецтво, 2007. 431 с.
15. Шевнюк О.Л. Історія костюма : навч. посіб. М-во освіти і науки України. Київ, 2008.

Допоміжна література

1. Поліщук О.І. Методичні вказівки до виконання лабораторних та самостійних робіт з дисципліни ”Конструювання виробів” Швейні вироби. Частина 1.-К: КНУТД, 2007.
2.Барбара Шмельцер - Цірінгер. Дизайн моди. Теорія і практики. Гуманітарний центр.2021.
3.Кисел Каролін. Моделювання одягу. Повний ілюстрований курс.
4.Вініфред Алдріч. Конструювання та моделювання одягу для дітей і підлітків. Класичний британський метод.
5. Наталія Горбатюк, Людмила Авілкова, Ганна Откидач. Практичне ескізування одягу."Грамота",2021

Інформаційні ресурси.

1. https://liderbooks.com.ua/p2001200110-anglijskij-metod-konstruirovaniya.html
2. https://bigl.ua/ua/sc-6067652-konstruirovanie-i-modelirovanie-odezhdy-uchebnik
3. https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidrucnnyky-posibnyky-profosvita/Eskizuvanya-odyagu.pdf
4. https://ukrainianpeople.us/
5. https://www.vocnt.org.ua/statti/golovni_ubory_galchevska